

In Frankrijk is dit nog erger. Men zoekt er te vergeefs de realisatie van Violet-Le-Duc's gezonde bouwbegrippen. In Parijs — centrum van schilder-cultuur — ontbreekt elke spoor van moderne architectuur. De enkele architect die men er aantreft bepaalt zich tot decoratieve of restauratieve werkzaamheden. Komt dit omdat de huizen uit zuiver nuttigheidssoogmerken ontstaan, zoo goed zijn? Of is de behoefte zich bouwend uit te spreken een trek van de meer noordelijke volken? Het vooropstellen van een aesthetische bedoeling bracht ook hier een decoratieve opzettelijkheid, die aan het bouwend denken vreemd is. De opzet wordt tot een gebrek.

Ik denk dat de huizen van den Amerikaan Wright zoo goed zijn omdat er geen aesthetisch a priori bij te pas kwam. Daarin schuilt het geheim van de oorspronkelijkheid.

Oud weet dit. Zijn ontwerp is daardoor vrij van Wrightinvloeden. Het staat daarmee in geen enkel verband, omdat het de consequentie is van een al-werkend veroverd bouwbegrip.

II.

De beteekenis van het leven bestaat in de manifestatie van één-en-hetzelvde op steeds andere wijze. De consequent-moderne kunst drukt deze beteekenis bepaelder uit dan ooit. Het is daarom van belang met elkaâr te vergelijken: een schilderij van Mondriaan (Bijlage V), een beeld van Vantongerloo (Bijlage II), dit ontwerp van Oud en de meubels van Rietveld. In alle vier toont zich — onafhankelijk van elkaâr — een-en-hetzelvde op steeds andere wijze. In de z.g.n. „vrije” kunsten misschien meer op en om zichzelf. In de architectuur en meubelkunst misschien meer gebonden — voor zoo ver zij „onvrije” kunsten zijn. Doch zoodra de consequent-moderne schilderkunst haar steunpunt — dat zij vroeger vond in het, feitelijk buiten haar terrein liggende sujet (de voorstelling) in de architectuur zal (terug)gevonden hebben, zal het blijken dat de steeds verheerlijkte vrijheid, — die haar tot de meest willekeurige en grillige uitingen of tot slaafsche natuurimitatie bracht, — het overblijfsel was van een individualistische cultuur. Er zal geen behoefte meer zijn naar deze losbandigheid van het gevoel in een collectieve cultuur. Op een hooger trap van cultuur, zal het losse schilderij of beeld eenvoudig ophouden te bestaan.

De kunst sterft, zooals de religie gestorven is.

Otto Flake.

Inderdaad. De kunst heeft in individueelen vorm alles gezegd. Zij zou zich slechts kunnen herhalen, zooals zij voorheen de natuur herhaald heeft. Zij heeft zich in opzettelijkheid uitgeput. De kunst (= opzettelijkheid) heeft zich zelf overleefd. Zij kan zich in collectieven vorm alleen een nieuwe, hoogere, universeele uitdrukkingsmogelijkheid veroveren.

De kunst sterft niet, omdat wij zwakker of rationeeler werden. Zij sterft, omdat wij een hooger trap van geestelijkheid betreden, waarop ons dit hulpmiddel niet meer voldoet.

Otto Flake (Thesen).

Het echte in de moderne werken karakteriseert zich door de onopzettelijkheid. Zoowel de schilder, de architect, de beeldhouwer, als de meubelkunstenaar beseffen ieder voor zich